

Aan de leden van college en gemeenteraad

Datum
26 februari 2026

Ons kenmerk
U202600113
Lbr. 26/004

Telefoon
070-3738500

Bijlage(n)
-

Onderwerp
Ontwikkelingen asiel en Oekraïne-opvang

Geachte leden van college en gemeenteraad,

De druk op de opvang van vluchtelingen, de huisvesting van statushouders en de uitvoering van de inburgering is voor gemeenten onverminderd groot en de bestuurlijke context is complex. We hopen dat we met het nieuwe kabinet samen rust en stabiliteit in de asielketen kunnen terugbrengen, de uitvoering kunnen versterken en de bestuurlijke complexiteit kunnen vereenvoudigen. Ook zijn we in afwachting op een besluit over de Asielnoodmaatregelenwet en de Wet Invoering Tweestatusstelsel in de Eerste Kamer, en de aanstaande inwerkingtreding van het Europese Migratiepact. Tegelijkertijd zijn er ook positieve ontwikkelingen die het vermelden waard zijn. Met deze ledenbrief informeren wij u over de actuele stand van zaken en de inzet van de VNG op de korte en langere termijn.

Behaalde resultaten en gezamenlijk perspectief

Gemeenten zijn er in 2025 gezamenlijk in geslaagd om de huisvestingstaakstelling voor statushouders te behalen. Dat is een mooie prestatie en belangrijk, omdat daardoor statushouders kunnen starten met hun inburgering en de doorstroming op gang komt vanuit de azc's. Tegelijkertijd wachten nog circa 10.000 statushouders op huisvesting. Het afgelopen jaar zijn duidelijke stappen gezet om deze achterstand te verkleinen, mede door intensieve samenwerking tussen gemeenten, woningcorporaties en het rijk.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van 28 november 2025 is met brede steun het VNG-alternatief '[Van wachtstand naar werkstand, van opvang tot integratie](#)' (pdf, 327 kB) vastgesteld. Dit plan biedt een samenhangend perspectief waarin opvang, participatie en integratie vanaf dag 1 met elkaar worden verbonden. Gemeenten krijgen hierin ruimte om nieuwkomers sneller te laten meedoen, procedures te versnellen en plaatsing mede te baseren op arbeidsmarktkansen en regionale samenwerking.

Tijdens de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie van 17 december is dit plan aangeboden aan de minister van Volkshuisvesting en voor Asiel en Migratie en de staatssecretaris Participatie en Integratie. Zij hebben aangegeven hierin duidelijke aanknopingspunten te zien. Ook zien we belangrijke elementen terug in het coalitieakkoord 'Aan de slag'.

Korte termijn: opvangproblemen

Op korte termijn blijft de opvangcapaciteit zorgelijk, zowel voor asielzoekers als voor Oekraïense ontheemden. Het kabinet is van plan om een Doelgroep flexibele regeling (DFR) te publiceren. Die regeling beoogt gemeenten meerjarige financiering te bieden en meer flexibiliteit tussen opvang, tijdelijke huisvesting en verschillende doelgroepen. De VNG kan met de huidige uitwerking instemmen, mits dit ook voorziet in zekerheid over de bekostiging voor 5 jaar. Maar we blijven aandringen op tijdige en transparante communicatie richting gemeenten, een helder prioriteringskader en een werkbare governance tussen gemeenten, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en andere ketenpartners.

De Minister voor Asiel en Migratie heeft in haar Kamerbrief '[Verzamelbrief opvang Oekraïne](#)' van 28 november 2025 aangegeven dat de financiële besluitvorming over de DFR plaatsvindt in de Voorjaarsnota 2026 en dat de regeling daarom niet eerder dan 1 mei 2026 zal ingaan.

Hoewel de invoering van de DFR behulpzaam is, is deze regeling alleen onvoldoende om de stagnatie bij het creëren van opvangplekken voor Oekraïners op te lossen. Dit probleem wordt ook veroorzaakt door het tekort aan opvanglocaties en het gebrek aan overzicht omdat een initiële landelijke registratie van ontheemden ontbreekt. Daarnaast zijn er geen juridische mogelijkheden om ontheemden een dwingend alternatief voor gemeentelijke opvang te bieden. De VNG heeft dit al vaker aangekaart bij het kabinet. Het VNG-bestuur is door een aangenomen resolutie in de ALV gemandateerd om, indien nodig, verdere juridische stappen richting het rijk te zetten, omdat het rijk onvoldoende verantwoordelijkheid en regie neemt. De VNG gaat hierover graag spoedig in gesprek met de nieuwe bewindspersoon.

Lange termijn: toekomst opvang Oekraïense ontheemden

Het demissionaire kabinet heeft aangekondigd hoe het beleid voor Oekraïense ontheemden na afloop van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming vorm krijgt. De VNG onderschrijft het uitgangspunt van terugkeer en wederopbouw zodra dit veilig en verantwoord kan. Tegelijkertijd is duidelijk dat voor een aanzienlijke groep terugkeer op korte termijn niet realistisch is en dat zij mogelijk langduriger in Nederland zullen verblijven. Verder zien we ook dat een grote groep graag in Nederland wil blijven. De verwachting dat een grote groep op korte termijn zal terugkeren, lijkt daarom niet aannemelijk.

De VNG vindt dat gemeenten onvoldoende betrokken zijn bij de uitwerking van dit langetermijnbeleid en bij de bepaling van de omvang van de uitvoeringsopgave die hiermee gepaard gaat. Het kabinet is nu van plan om per maart 2027, wanneer de Richtlijn Tijdelijke Bescherming afloopt, in 1 keer over te stappen naar een 'genormaliseerde' situatie voor Oekraïners. Gemeenten worden dan verantwoordelijk voor onder meer huisvesting, inkomen, participatie en zorg.

Deze nieuwe situatie vraagt zorgvuldige afstemming tussen rijk en gemeenten, vanwege de invoeringsimplicaties die hiermee gepaard gaan. Wij pleiten daarom voor een realistische, gefaseerde overgang met voldoende tijd, juridische borging en structurele financiering. Zonder deze randvoorwaarden is de voorgestelde aanpak voor gemeenten niet uitvoerbaar.

Nareis en druk op de asielopvang

De druk op de asielopvang blijft groot, mede doordat nareizigers wachten op huisvesting in de gemeente waar hun referent woont. Gerichtte acties om de druk op de opvang te verlagen in het najaar hebben geleid tot beperkte uitstroom, maar onvoldoende om de structurele druk weg te nemen. Op verzoek van het kabinet worden per medio januari nareizigers na aanmelding tijdelijk ondergebracht in hotels in of nabij de gemeente waar zijn aan gekoppeld zijn en uiteindelijk zullen gaan wonen. Het COA draagt deze kosten voor maximaal 6 maanden; daarna wordt van gemeenten gevraagd de huisvesting over te nemen, onder meer via de HAR- of HAR+-regeling.

De VNG erkent dat deze maatregel op korte termijn onontkoombaar is, maar benadrukt dat dit geen structurele oplossing is en dat gemeenten tijdig, zorgvuldig en met voldoende ondersteuning moeten worden betrokken.

Overlast

Tijdens de Landelijke Regietafel is daarnaast uitgebreid gesproken over de aanpak van overlastgevende asielzoekers. Gemeenten hebben behoefte aan snellere procedures en een effectiever handelingsperspectief. De VNG heeft erop aangedrongen dat het aangekondigde interventieteam snel operationeel wordt.

Daarnaast is toegezegd dat er een aanpak komt voor Oekraïners met een (psychosociale) zorgbehoefte, soms resulterend in overlastgevend gedrag. Er wordt gedacht aan een aantal specifieke opvanglocaties met de benodigde begeleiding. En komt er een aanpak voor verslavingsproblematiek. De VNG is in afwachting van deze uitwerking en heeft verzocht dit spoedig te operationaliseren zodat gemeenten daarin ondersteund worden.

Versnellingsaanpak huisvesting statushouders

De woningmarkt staat onverminderd onder druk. Uit het coalitieakkoord 'Aan de slag' kunnen we opmaken dat het nieuwe kabinet voornemens is om gemeenten de ruimte te blijven bieden om zelf te bepalen of ze voorrang willen geven aan de huisvesting van statushouders. Daarmee lijkt de Wet nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders (verbod op voorrang) niet ingevoerd te worden en behouden gemeenten het noodzakelijke instrumentarium om aan de huisvestingsstaakstelling te kunnen (blijven) voldoen.

Om de uitstroom van statushouders uit azc's naar gekoppelde gemeenten te versnellen, is samen met het ministerie van VRO en Aedes een versnellingsaanpak voor de huisvesting van statushouders gestart. De VNG pleit voor een aanpak voor alle urgente groepen die snel een woning nodig hebben. Met de inzet van kwartiermakers wordt gewerkt aan het wegnemen van belemmeringen in regelgeving, uitvoering en woningaanbod. Doel is om de doorstroom vanuit de opvang duurzaam te vergroten en daarmee het opvangsysteem te ontlasten. Vanuit de VNG zal Martijn Balster, voormalig wethouder Volkshuisvesting in Den Haag, de rol van kwartiermaker vervullen.

Inburgering

De tussenevaluatie van de Wet Inburgering 2021 is al gepubliceerd. De eerste ervaringen met deze wet zijn overheersend positief, zowel voor de inburgeraar als voor gemeenten. Maar er is ook een aantal aandachtspunten in de uitvoering met name over de samenhang van (voor)inburgering met de opvanglocaties, huisvesting en inzet op participatie.

Eerder waarschuwde de VNG al voor de ontoereikendheid van de uitvoeringskosten. Inmiddels is dat tekort bevestigd in het betaalbaarheidsonderzoek. Dit heeft ongewenste gevolgen: er ontstaan langere wachtlijsten, inburgeraars kunnen later starten met hun inburgeringstraject en er kan minder intensieve begeleiding geleverd worden. De VNG vraagt het rijk om tot een bekostigingssystematiek te komen die meebeweegt met de aantallen inburgeraars en gemeenten structureel voldoende compenseert om de wet uit te voeren.

Tot slot

Wij realiseren ons dat deze ontwikkelingen veel vragen van gemeenten, ook met de gemeenteraadsverkiezingen in het vooruitzicht en de inzet van het aankomende beleid. De VNG blijft zich inzetten voor uitvoerbaar, samenhangend en toekomstbestendig beleid en blijft hierover met u in gesprek. Uiteraard houden we u op de hoogte van verdere ontwikkelingen via de bekende kanalen.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeen

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized capital 'D' followed by a horizontal line that extends to the right and then curves slightly downwards.

dr. mr. L.K. Geluk
Algemeen directeur